

tagokká: *dr. Geley József*, *dr. Horváth Károly*; fegyelmi bírósági rendes tagokká: *Zágonyi Gábor* és *dr. Horváth Károly*; póttagokká: *dr. Gidófalvy István* és *Schilling Ottó* kir. közjegyzők.

*

Személyi hírek. Kineveztetett kir. közjegyzővé *dr. Décsy Aladár* körmöczbányai kir. közjegyzői helyettes Körmöczbányára. Áthelyeztetett *dr. Richter Richárd* bazini kir. közjegyző Pozsonyba.

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Szerkeszti:	Szerkesztőség és kiadó- — hivatal —
Egész évre . . 10 kor.	Dr. HOLITSCHER SZIGFRID	Budapest, VI, Andrásy-út 9.
Félévre . . . 6 „	budapesti kir. közj.-helyettes.	

Tartalom. Közjegyzői okiratok kölcsönös végrehajthatósága Magyarország, Ausztria és Németország között. — Az örökösödési eljárás reformjához. — Egy közjegyzőjelölt lehet-e egy időben két különböző helyen lakó közjegyzőnek kamarailag kirendelt helyettese? — Felsőbírósi határozatok. — Közlemények. — Külföld.

Közjegyzői okiratok kölcsönös végrehajthatósága Magyarország, Ausztria és Németország között.

A bécsi nemzetközi jogsegély-konferencia.

Abban a mozgalomban, melyet a magyar, osztrák és német közép-európai közgazdasági egyesületek a végrehajtásban nyújtandó kölcsönös jogsegélynek nemzetközi szerződéssel való biztosítása iránt indítottak, lényeges szerep jut a közjegyzői okiratoknak is. A mai jogállapot szerint ugyanis csupán külföldi „jogerőre emelkedett bírói határozat vagy perbeli bírói egyezség“ szolgálhat a viszonzóság feltétele mellett a végrehajtás alapjául (végr. törv. 3. §) és noha „az osztrák-magyar monarchia másik államában hozott bírói határozat és kötött egyezség alapján“ rendelhető el a végrehajtás (végr. törv. 4. §), tehát szószerint véve, Ausztria és Magyarország között nemcsak perbeli és nemcsak bírói, hanem más egyezség is végrehajtható volna és tényleg egy ízben a magyar bíróságok egy osztrák közjegyzői okiratnak a végrehajtását meg is engedték (I. Curia 1490/1886. sz.): a törvény helyes értelmezése mellett megállapíthatjuk, hogy Ausztria és Magyarország között is csupán bírói

határozatok és perbeli egyezségek hajtathatók végre kölcsönösen, más közokiratok, nevezetesen közjegyzői okiratok azonban nem. Ez különben az osztrák új végrehajtási törvénynek megalkotása alkalmából 1896. évben a magyar és osztrák igazságügyi ministerek között kicserélt nyilatkozatokból, melyek a két állam területén kölcsönösen végrehajtható közokiratokat felsorolják, minden kétséget kizáró megállapítást nyert.

Nem igényel bővebb kifejtést, hogy a szóbanforgó államokat összekötő gazdasági érdekek szempontjából felette kívánatos a kölcsönös jogi védelem a *perenkivüli forgalomban* is, amit csak a közjegyzői okiratok kölcsönös végrehajthatóságának nemzetközi elismerése adhat meg. Hogy ez a közjegyzői okirat jelentőségét és népszerűségét is emelni fogja, csak további indokul szolgálhat. Nem is merülhet fel ez ellen aggály, ha meggondoljuk, hogy a közjegyzői okiratok hatóság előtt kötött jogügyleteket tartalmazván, ezek megkötésének és tartalmának valódisága épen a hatósági közreműködés folytán nem lehet kétséges, a végrehajthatóság elismerésének azt a feltételét tehát, hogy az illető jogviszony fennállása iránt semmi kétely se legyen, a közjegyzői okirat teljes mértékben biztosítja. Nincsen tehát ok, hogy a belföldön elismert végrehajthatóság ne ismertessék el a nemzetközi forgalomban is. Már a német perrendtartás megalkotása alkalmából 1879. évben egyfelől a német, másfelől a magyar és osztrák kormányok között megindított és 1891. évben megújított tárgyalások folyamán elismertették a közjegyzői okiratok kölcsönös végrehajthatósága és így csak természetes, hogy az a most megindított mozgalom folyamán is bevonatott a megoldandó kérdések közé.

A magyarországi közép-európai közgazdasági egyesület által múlt év május hóban kibocsátott kérdőívre beküldött vélemények túlnyomó részben a külföldi közjegyzői okiratok végrehajthatóságát elismerendőknek találják. Nevezetesen a budapesti ügyvédi kamara „ha a külföldi közjegyzői okirat határozott összegű készpénzre vagy határozott mennyiségű ingó dolgokra irányul és nem egyoldalú szerződésből származik”; a budapesti kir. közjegyzői kamara „ugyanazon előfeltételek mellett, melyeket a magyar közjegyzői törvény a végrehajthatóságra megszab.” Hasonló előkészítő eljárás volt folyamatban Ausztriában is és a közjegyzői okirat végrehajthatósága itt is elvileg általánosan elismertetett. Az ezek után f. é. január 4. és 5. napjain Bécsben mindhárom állam közgazdasági egyesülete által

megtartott közös értekezlet, noha formális határozatokat nem hozott, a nemzetközi jogsegély számos területén és a közjegyzői okiratok kölcsönös végrehajthatóságának elvi kérdésében is megegyezést létesített, mely az egyértelműen kívánatosnak jelzett nemzetközi szerződés megkötésénél mindenestre értékes anyagot fog szolgáltatni.

A közelebbi szabályozás főbb irányelveit a magyar* és osztrák** részről előterjesztett írásbeli referátumok tüntetik fel. Mint-hogy a közjegyzői okiratok végrehajthatóságának kellékei tekintetében a magyar, osztrák és német jog közt nagyobb eltérések vannak, elsősorban az a kérdés merül fel, hogy minő kellékekkel kell bírnia a közjegyzői okiratnak, hogy belföldön végrehajtható legyen? A magyar jog szerint (1874:XXXV. t.-cz.) közjegyzői okirat alapján végrehajtásnak van helye: 1. ha abban az általános kellékeken felül a kötelezettség teljesítése megállapított és a jogosult és kötelezett fél nevei, a kötelezettség jogcíme, tárgya és teljesítésének időpontja kitétettek; 2. azon tények beállta, amelyekhez a teljesítés kötve van, közokirat által igazoltatott (111. §); 3. a törvényben előirt hitelesítési záradékkal ellátott (140. §) hiteles kiadvány az eredetit és mellékleteit szószerint tartalmazza (139. §). Ausztriában (1871. évi július 25-ki közj. rendt.) csak pénz vagy helyettesíthető dolgok szolgáltatására irányuló közjegyzői okirat hajtható végre és csakis akkor, ha az adós ahhoz beleegyezését adja, hogy az ellene előzetes peres eljárás nélkül is végrehajtható legyen. Németországban is végül (Német perrendtartás 794. § 5.) a közjegyzői okirat csak akkor hajtható végre, ha pénzre, meghatározott mennyiségű helyettesíthető dolgok vagy pedig értékpapírok szolgáltatására irányul s az adós magát benne az azonnali végrehajthatóságnak alávetette. Úgy az osztrák mint a német jog tehát a közjegyzői okirat végrehajtását szűkebb körre szorítja és szigorúbb feltételekhez köti, mint a magyar jog, mely szerint a követelés bármely vagyoni szolgáltatásra irányulhat s a végrehajtásnak való kifejezett alávetés nem feltétele a végrehajthatóságnak. Világos tehát, hogy mi az osztrák vagy német

* Dr. Magyary Géza budapesti egyetemi tanár: A közokiratok végrehajtása tárgyában Magyarország, Ausztria és Németország közt kötendő nemzetközi szerződés előkészítése. Véleményes jelentés. Budapest, 1909. Hornyánszky Viktor.

** Dr. Spertl Hans bécsi egyetemi tanár: Die Vollstreckungshilfe zwischen Österreich und Deutschland. Allg. österr. Gerichtszeitung 1909. Nr. 51.

közjegyzői okirat végrehajthatóságát nem köthetjük egyszerűen ugyanazon előfeltételekhez, mint amelyeket a magyar törvény megállapít, mert egyrészt fonák dolog volna oly külföldi közjegyzői okiratnak nálunk való végrehajthatóságát elismerni, mely saját hazájában sem végrehajtható, másrészt a viszonyosság hiányozna, ha a magyar közjegyzői okirat végrehajthatóságát a két külföldi állam csak szűkebb körben ismerné el. És viszont Ausztriában és Németországban sem ismerhetik el a magyar közjegyzői okirat végrehajthatóságát kizárólag a magyar törvénynek megfelelő volta mellett, ha az oly szolgáltatása irányul, mely még belföldi közjegyzői okiratban sem képezheti közvetlen végrehajtás tárgyát. Következik ebből az, hogy: 1. a végrehajthatóság körét illetőleg annak a jognak álláspontját kell elfogadni, amelynek rendelkezése a legszigorúbb, vagyis a szerződő államok csak *pénz és helyettesíthető dolog* szolgáltatására irányuló közjegyzői okiratokat ismerhetnek el végrehajthatóknak; 2. a végrehajthatóság kellékei és feltételei tekintetében pedig *azon hely törvényét* kell irányadónak elfogadni, amely helyen a közjegyzői okirat kiállítatott. Az 1. pont tekintetében a vélemények megegyeztek, a 2. pontot illetőleg azonban az osztrák vélemény a végrehajthatóság egyéb kellékeitől a *végrehajtásnak való kifejezett alávetést* megkülönbözteti és azt a végrehajthatósághoz, a kiállítási hely törvényére való tekintet nélkül, megköveteli. Miután az osztrákok indítványaik megtételénél egyáltalán csak a közöttük és Németország közötti viszonyra voltak tekintettel és csupán óhajtották tartották, hogy Magyarország és Németország között is hasonló szerződés jöjjön létre, a végrehajtási *clausula* kikötése megfelel az osztrák és német jog e tekintetben megegyező voltának. De a magyar jog szempontjából is hozzá lehet ahhoz járulni, mert nem igényelhető, hogy a magyar közjegyzői okirat végrehajthatósága a szerződő külföldi államokban kevésbé szigorú feltételekhez köttessék, mint amelyeneket saját közjegyzői okirataiktól megkövetelnek.

A külföldi közjegyzői okirat végrehajthatóságának további természetes előfeltétele az, hogy nem ütközik a belföldi jogrendbe, nevezetesen nem ütközik valamely belföldi tiltó törvénybe és nem tartalmaz olyan jogügyletet, amelynek hatályát a belföldi jog nem ismeri el. Ez az előfeltétel, valamint áll a bírói határozatokra, annyival inkább áll a közjegyzői okiratokra nézve is és bővebb megokolást nem igényel.

Áttérve már most azon *eljárás* vizsgálatára, amely szerint a belföldi végrehajtó bíróság a külföldi közjegyzői okirat végrehajthatóságának ezen feltételeiről meggyőződnek, a mai jogállapotot véve, általában megkülönböztethető egyfelől a magyar és német, és másfelől az osztrák jog álláspontja. Az előbbieket szerint ugyanis ma, külföldi ítéletek végrehajtásánál, a belföldi bíróság a végrehajthatóság feltételeit a felek kétoldalu meghallgatása alapján vizsgálja, vagyis tárgyalást tart (u. n. delibacionális eljárás) és ha a végrehajtásnak helyt ad, u. n. végrehajtási ítéletet (Vollstreckungs-urteil) hoz. Ezzel szemben, az osztrák jog szerint, a bíróság a végrehajthatóság feltételeit a felek előzetes meghallgatása nélkül hivatalból vizsgálja s rendeli el végzésben a végrehajtást. Az utóbbi eljárás, számos előnyeivel fogva, általában elfogadtatott anélkül, hogy e tekintetben bírói ítélet vagy egyezség és közjegyzői okirat között különbség tétellett volna. Természetes azonban, hogy miután a végrehajtás elrendelése ellen általában azon jogorvoslattal lehet élni, amely a belföldi forgalomban igénybe vehető, a különbség önként adódik azon eltérésnél fogva, mely magyar jog szerint is a közjegyzői okirat és más közokirat végrehajthatósága között fennáll. Ugyanis bírói ítélet végrehajtását magának a végrehajtási eljárásnak folyamán nem lehet megakadályozni azzal az ellenvetéssel, hogy azok a tények, melyekre az ítélet támaszkodik, nem történtek meg vagy hogy az illető ítélet nem jött létre érvényesen, hanem csupán olyan tények alapján, amelyek az ítélet meghozatala után történtek s amelyek a végrehajtandó követelést utóbb egészben vagy részben megszüntették, vagy végrehajtás útján való érvényesítését felfüggesztették (végrehajtás megszüntetése iránti per, végr. törv. 30. §). Ellenben közjegyzői okiratok végrehajtása nemcsak azon az alapon támadható meg, hogy az a követelés, amelyről a közjegyzői okirat szól, az okirat kiadása után felmerült tény folytán egészben vagy részben elenyészett vagy végrehajtása felfüggesztett (1874 : XXXV. t.-cz. 113. § f), hanem azon az alapon is, hogy a közjegyzői okiratban foglalt jogügylet érvénytelen, vagy hogy maga az okirat hamis vagy hamisított stb. (113. § a—e). És ha ezen tények okirattal bizonyíthatnak (117. §), a közjegyzői törvényben szabályozott eljárásnak van helye. Természetes tehát, hogy ugyanezen szabályok lesznek alkalmazandók akkor is, ha külföldi közjegyzői okirat végrehajtásáról lesz szó.

Az eljárás körébe vágó további kérdés az, hogy a végrehajtató közvetlenül a belföldi végrehajtó bíróságnál kérhesse-e a végrehajtást a külföldi közjegyzői okirat alapján, avagy a megfelelő külföldi bíróságnál kelljen azt kérnie, mely azután, ha a feltételeket a saját jog szempontjából meglevőknek találja, eziránt a belföldi végrehajtó bíróságot megkeresi? A magyar vélemény szerint általában kívánatos, hogy a jogsegély a külföld számára csak a megfelelő *külföldi bíróság megkeresésére* adassék meg. Ilyértelmű rendelkezést tartalmaz is a német perrendtartás, melynek 791. §-a szerint a német bíróság a hitelező kérelmére a külföldi bíróságot a végrehajtás iránt megkeresni köteles és az osztrák jogban sincs ennek akadály. A bírósági megkeresés különben Magyarország részéről csupán saját magával szemben kikötendő pontnak indítványoztatik és nem kifogásoltatik, ha Ausztria és Németország a végrehajtást a külföldi közokirat alapján közvetlenül a végrehajtató kérelmére rendelné el. A bírósági megkereséshez csatolandó a végrehajtás alapjául szolgáló közokirat (ítélet, közjegyzői okirat) azzal a záradékkal ellátva, hogy annak alapján a megkereső bíróság államában is helye van a végrehajtásnak (végrehajtási záradék). Az osztrák vélemény szerint az osztrák és német közjegyzők 1907. szeptember 7-én Bécsben megtartott congressusán kifejezett az a kívánság, hogy az Ausztriában és Németországban kiállított közjegyzői okiratok minden további nélkül kölcsönösen végrehajthatók legyenek („Freizügigkeit der notariellen Urkunde“), vagyis Ausztria és Németország között a külföldi közjegyzői okirat teljesen egyenlő hatályu legyen a belföldivel, nem egyeztetendő össze a külföldi bírói ítélet végrehajtása körül követett eljárással. Nem lehet ugyanis a közjegyzői okiratnak előnyösebb helyzetet biztosítani, mint amilyennel a jogerős bírói ítélet bír. Az utóbbi pedig ma Németországban csupán a delibaczionális eljárás után hozott végrehajtási ítélet alapján hajtható végre. És ha ez el is ejtették, nem mellőzhető, hogy a belföldi végrehajtó bíróság a végrehajthatóság feltételeit megvizsgálja és csupán az ennek alapján kiállított végrehajtási záradékkal ellátva szolgálhat a külföldi ítélet belföldön érvényes végrehajtási jogcímül. Természetes, hogy ezen vizsgálat alól a külföldi közjegyzői okirat sem mentesíthető, sőt ahhoz, hogy az a bírói ítélettel egyenlősíttessék, további szükség van a német birodalommal 1880. február 25-én kötött hitelesítési szerződésben megállapított bírósági *felülhitelesítés* fentartására is.

Csupán ez nyújthat biztosítékot a hamisítás ellen, amelyet a belföldi bíró fel nem ismerhet és amely ellen nem védekezhetik. Eszerint tehát a külföldi közjegyzői okirat a megfelelő külföldi bíróság által felülhitelesítve, egyébként ugyanazon feltételek és eljárás mellett szolgálna a végrehajtás alapjául, mint a külföldi bírói ítélet és mindkettőnek végrehajtását a végrehajtató a belföldi végrehajtó bíróságnál közvetlenül kérelmezhetné.

Nyilvánvaló, hogy a magyar részről indítványozott bírói megkeresés nagyobb biztonságot nyújt a felülhitelesítésnél. Utóbbi csupán a hamisítás ellen irányul és azt sem zárja ki, mert a gyakorlatban érdemleges vizsgálat, péld. az aláírás összehasonlítása helyett, rendszerint csupán annak konstatálására szorítkozik, hogy a pecsét és aláírás az okiraton tényleg megvan. A külföldi bíróság megkeresése ellenben emellett biztosítja a külföldi közokirat végrehajthatóságának azon első előfeltételét, hogy annak alapján a kiállítás helyén is elrendelhető a végrehajtás, aminek megítélésére épen a megkereső bíróság bír hivatottsággal. A magyar részről indítványozott eljárás mellett tehát nincsen ok az ítélet és a közjegyzői okirat közötti különböztetésre és a német birodalommal 1880. február 25-én Magyarország részéről is megkötött hitelesítési szerződésben (1880 : XXXVI. t.-cz. II. cikk) a közjegyzők aláírására előírt bírósági felülhitelesítés, mint felesleges, elejthető. H.

Az örökösödési eljárás reformjához.

Igazságügyi kormányunkra kétféle feladat hárul: az *új alkotások* és a *javítások* feladata. Az új alkotásokat illetőleg helyesebb a lehető emberi tökéletesség szempontját tartani szem előtt, hogy az egész organizmus a jogtudomány fejlettségének és a gyakorlati élet követelményeinek teljesen megfelelő alakban és javaslatban kerüljön a törvényhozó testület elé: ennél fogva az ily új alkotásoknál hónapok, félévek, évek nem határoznak. Ámde a javítások szükségesebbek, sürgősebbek. Ezen sürgős szükségesség gondolatából eredett büntető törvényünk, végrehajtási törvényünk stb. reformja.

Ilyen tatarozó, vakoló munkálat nagyon ráférne az 1894 : XVI. t.-cikkbe foglalt örökösödési eljárásra is, amely egészben bevált ugyan, de a gyakorlat kimutatta egyes hiányait, hézagait, amelye-

ket, még mielőtt az anyagi család-, gyám- és örökjog kodifikáltatnék, pótolni kellene.

I. Ilyen feltűnő hiánya a törvényvek a 62. § szerencsétlen fogalmazása, amely csak arra az esetre gondolt, ha az örökösök közül egy vagy több, szabályszerűen megidézett örökös (hozzátesszük: ingatlanhagyományos) nem jelent meg a hagyatéki tárgyaláson; de arról nem provideált, ha az örökösök közül *senki sem* jelent meg. Ezt a hiányt a közjegyzői praxis a törvényes analogia segítségével akkép pótolta, hogy a közjegyző az ismételt sikertelenül kitűzött tárgyaláson *hivatalból* állapította meg a hagyatéki állagát, a törvényes vagy végrendeleti örökösök, hagyományosok, utóhagyományosok, kötelesrészre jogosultak, özvegy kilétét, az örökrész hányadatát, a kötelesrész összegét, az özvegyi jog terjedelmét és az osztálynak ekként megtétele után, az átadás és az örökösök (ingatlanhagyományosok) tulajdonjogának bekebelezése, a kötelesrész (77. §), hagyomány (82. §), özvegyi jog biztosítása (81. §), az utóöröklési és utóhagyományi jog följegyzése (78. §) iránt a hagyatéki bíróságnak javaslatot tesz, amely azt, megfelelőnek találván, átadó végzésbe önti. — Ezt az eljárást kívánja meg a *telekkönyvi rendezésnek* az egész ö. eljárásen keresztül húzódo célja; és merőben ellenkezik ezzel egy vidéki járásbíróságnak az a végzése, hogy a közjegyző újból és azzal a fenyegetéssel idézze meg az érdekelteket, hogy elmaradásuk esetén a bíróság a hagyatéknak a *kir. államkincstár* javára átadása iránt fogna intézkedni (Közj. Közl. 1905. évi 9. — és 1907. 11. sz.); mert hiszen a kincstár kivételes öröklése csak örökös absolut nemléte esetén foghat helyt és kivételes szabályokhoz van kötve (114. és köv. §§). — A novellának tehát nem kellene egyebet tennie, mint a jelzett, helyes közjegyzői gyakorlatot törvényerőre emelni.

II. Reformra szorul a T. 54. §-ának az a rendelkezése, hogy az ismeretlen tartózkodású távollévő örökösök *hirdetményileg* és három hónapi határidőre legyenek idézendők és csak ezen idézés eredménytelensége esetén tartassék meg a tárgyalás a gyámhatóság által kinevezett gondnokkal. — Ez az eljárás gyakorlatiatlan, nagyon lassítja a hagyatéki tárgyalását és sérelmére van a megjelent örökösöknek; mert egyfelől a községhez és a bíróság hirdetési táblájára kifüggesztett hirdetmény, avagy a hivatalos lapban közzétett hirdetmény (amiket bizony alig olvas valaki!) nagyon meddőnek bizonyultak; másfelől a kivándorlás elharapódzása

mellett alig lévén különösen paraszt-hagyatéki, amelyben Amerikába kivándorolt (akár ismert, akár ismeretlen tartózkodású) örökös ne lenne érdekelve, az eljárás lebonyolításának az válnék előnyére, ha magában a halálesetfelvételben „távollevőnek“ megjelölt egyén részére a bíróság a gyámhatóság által már *a priori* rendeltetne gondnokot és a tárgyaló közjegyző, hirdetmény kibocsátása nélkül, közvetlenül ezt idézné meg.

III. A T. 3. §-a azok között, akik az örökösödési eljárás megindítását kérhetik, megemlíti a végrendeleti végrehajtót, a hagyományost, a jelzálogos hitelezőt, az ingatlanra zárlati joggal bíró idegen személyt, — de mellőzi az örökösödési eljárás *özvegyét*. Már pedig annál a fontos érdeknél fogva, amely az özvegyet anyagi jogunk értelmében az örökösödési eljárás fűzi, nem rekeszthető ki az özvegy azok közül, akik az ö. eljárás kérelmezésére jogosítvák.

IV. A T. 24. §-a értelmében: „Minden *végrendelet* a bíróság által az örökösödési eljárás halála után, a közös végrendelet pedig az egyik végrendelet halála után kihirdetendő, még akkor is, ha a 2. § 1—4. pontjainak esete (hivatalos beavatkozás esete) nem forog fön.“ — Ez intézkedés a gyakorlatban elégtelennek bizonyult; mert *szükséges az örökösödési szerződések, halálesetre szóló ajándékozások, sőt a halálesetre szóló rendelkezést tartalmazó házassági szerződések kihirdetése is.* — Ami először az öröklési szerződést illeti, arra nézve az 1876:XVI. t.-cz. 33. §-a kimondja, hogy annak alaki érvényességéhez az írásbeli magánvégrendeletre, a közvégrendeletre, vagy a közjegyzőnél letett írásbeli magánvégrendeletre előírt kellékek kívántatnak meg, és minthogy az öröklési szerződés örökösnevezést vagy hagyományrendelést is tartalmazhat, az is örökösödési és hagyományi hatást idéz elő és így — a törvény miniszteri indokolásának szavaival élve — kihirdetése kell, hogy felismerhetővé tegye azokat a különböző érdekköröket, amelyek a hagyatéki vagyon tekintetében képződhetnek és tájékoztatást kell hogy nyújtson azokról a személyekről, akik a hagyatékra igényt támaszthatnak. — A halálesetre szóló ajándékozásról szóló szerződés, alakiságára nézve, ugyanazon szabály alá esik és így kihirdetendő. — A házassági szerződésnél különbséget kell tenni: amelyik a házastársaknak csak élők közti jogviszonyaira vonatkozik, kötelmi jogot állapít meg és csupán az özvegyi jog (ami nem öröklési jog) tartalma és terjedelme iránt bírhat hatással; ellenben

ha a házassági szerződés egyuttal, vagy kizárólag halálesetre szóló vagyoni rendelkezést, öröklési szerződést tartalmaz, akkor érvényességéhez, az 1886: VII. 22. §-a által megkövetelt közjegyzői okiratba foglaláson kívül (az 1874: XXXV. t.-cz. 87. §-a értelmében) a 82. § (esetleg 83. §) szabta követelmények alkalmazása kívántatik meg és így végrendelet hatályával bírván, szintén kihirdetendő. — Különben nem az okirat elnevezése, hanem tartalma irányadó és így az örök. elj. törv. 24. §-a az előadott módon *tágan* értelmezendő.

Futtában csak ezeket a pontokat szedegettük ki a T. javításra szoruló intézkedéseiből; és hátrahagytuk annak egy egész fejezetét, amely a gyakorlatban feleslegesnek bizonyult.

V. Értjük a T.-nek az örökösödési és hagyományi bizonyítványról szóló tizedik fejezetét.

Érvényben levő anyagi öröklési jogunk és tervezetünk öröklési joga az *ipso jure* öröklés elvén épült fel; ellenkező rendszer követése, amint kitűnő jogászunk Schwarcz Gusztáv mondja, — főleg tekintettel a mi népünknek jogi dolgokban való közönyösségére, igen veszélyes volna. (M. áll. polg. tk. terv. ind. V. kötet 344. l.)

De az ipso jure öröklésnél épugy, mint az aditionális rendszernél, még ha egy sajátlan jogi személy (hereditas jaceus) alkotatik is: időbeli űrnek, interregnumnak okvetetlenül kell lennie, az örökség megnyiltától az átadásig; mert a delatio és acquisitio széjjeltartása a gyakorlatban jogpoliciális kérdéssé zsugorodik össze; és nem áll az, amit a jogtudomány nagy kárára elméjében elborult dr. Baranyai Béla közjegyző mond egyik reformtervezetében, mintha az ipso jure öröklés elve nem tűrné meg a hagyatéknak bírói átadását; amiért is ő az örökség megszerzését egyáltalán, német mintára, örökösödési bizonyítvány kiadásához kötné.

Épen ellenkezőleg, előbb idézett hirneves jogászunknak a magyar népjellem ismeretéből merített mondása szerint, népünknek jogi dolgokban való közönyössége és — hozzátoldjuk — telekkönyveinknek ezáltal okozott ziláltsága elementáris erővel kényszerít bennünket arra, hogy az örökösödési és hagyományi bizonyítvány intézményével teljesen szakítva, egész hagyatéki eljárásunkat a *kényszerhagyatéktárgyalásra* fektessük és minden örökség *alaki* megszerzését bírói átadáshoz kössük.

Emellett szólnak a praxisban megedzett következő érveink:

1. Az örökösödési és hagyományi bizonyítvány intézménye (T. 98-106. §§) nem tölti be azt a hivatást, amelyet neki a törvény szánt; mivel a legritkább esetben sikerül megfelelni a 99. § szabta feltételeknek; igazolni a folyamodók korlátlan cselekvőképességét és *kizárólagos* örökös mivoltukat; ez a *halálesetfelvétel* helyességétől függ, amely még sokszor oly esetben is megbizhatatlan, midőn leszármazók, felmenők, testvérek és leszármazók, és házastárs családi összeköttetését volna hivatva bizonyítani; különben nem rendelné el a T. 55. § 2. pontja „kétség“ esetén más hiteles adatok beszerzését; és nem mondotta volna ki a Curia (Márkus: 12768. sz.), hogy a halálesetfelvétel mindaddig, míg annak ellenkezője bizonyíttatik és míg a leszármazók és házastárs örökjoga iránt kétség fön nem forog, szolgál elegendő bizonyítékul a családi összeköttetés igazolására; — és ha még oly alakszerű legyen is a halálesetfölvétel, az örökösödési perben a „netáni“ ismeretlen örökösöket hirdetményileg kell idézni és részükre ügygondnokokat rendelni. A halálesetfelvétel tehát ex primo decreto — contradictorius eljárás nélkül — kibocsátandó öröklési bizonyítvány hozatalára nem alkalmas.

2. Végrendelet létében ki kell mutatni, hogy a bizonyítványért folyamodók eleget tettek azoknak a *feltételeknek*, amelyekről öröklési joguk függővé tétetett; mivel most már, egy kevésbé komplikált végrendeletben foglalt korlátozások fenforgása és feltételek szabása esetén is, az érdekeltek meghallgatása jogos és czélszerű: ismét rászorulunk a hagyatéki tárgyalásra.

3. Különösen illusorius a *hirdetmény* kibocsátása, kifüggesztése és közzététele (100. §). Ha például az örökagyó után csakhamar meghal nagykorú örököse és ez kiskorúakat hagy hátra, a hirdetményvel fölkeresett gyámhatóság nem bírván szükségképen tudomással arról, hogy a kiskorú örököl-e közvetlen jogelődje képviseleti jogán? nincs-e törvényes örökrészében vagy kötelesrészében megsértve? — nem fogja meggátolhatni a kiskorúakat megkárosító örök. bizonyítvány kiadását. A hirdetménynek az örökagyó utolsó rendes lakhelyén, szokott módon (dobszó!) közzététele, kivált ott, ahol a „netán ismeretlen örökösök“ között „távollevők“ (kivándorlottak) is vannak, époly hitvány eszköz, mint a „hivatalos“ hirlapi közzététele: és így nagyon könnyen megeshetik, hogy a járásbiróság az alakilag még oly szabatosan fölszerelt kérvény alapján olyanoknak adja át a hagyatékot, akik, ha örökösök is, de nem „*kizárólag*“

örökösök; azért nem segít az a korlátozás sem, hogy a bizonyítvány az örökgyó halálától számított három hó előtt ki nem adható (101. §).

4. A hirdetményi határidőnek alakilag sikertelen letelte után az örökösödési és hagyományi bizonyítványra vonatkozólag, a T. 102., illetőleg 104. §-ai oly casuistikus rendelkezéseket tartalmaznak, amelyekhez a folyamodók kérvénye megbízható támpontot alig nyújthat és így mit érnek vele, ha az elutasítatik? A hirdetményre nem jelentkező örökösre nézve meg nem nagy vigasztalás az, hogy igényét a bizonyítvány kiadása (és tegyük hozzá: annak telekkönyvi foganatosítása és esetleg a birtok megterhelése) után az elévülési időn belül, a törvény rendes útján érvényesítheti (103. §); ennél sokkal megnyugtatóbb és a jogbiztonságra nézve üdvösebb a perre utasítás intézménye (84. és köv. §§); mivel ezt a halálesetfölvétel és leltár corrigálása, a kitudakolt érdekelt feleknek megidézése, meghallgatása, sőt a meg nem idézettek megjelenési jogán (53. § utolsó bekezdés) azok beavatkozhatása előzi meg; míg ellenben, ha a hirdetményi határidőben vaktában találkozunk egy igénylő, megint csak ott vagyunk a kezdet kezdetén: a tárgyalás szükségénél.

5. Főlöszleg *bonyodalmak és jogsérelmek* támadhatnak az eljárásnak ezen bifurkációjából. Például ha a korlátlan cselekvési szabadsággal bíró érdekelt, a köztük bíróságon kívül létrejött egyezés alapján kérnek örökösödési bizonyítványt és elhallgatják, hogy az örökgyó közjegyzői okiratba foglalt végrendeletet hagyott hátra, vagy pedig tudomásuk nincs róla; a közjegyző pedig nem értesülvén az örökgyó elhalálzásáról, a végrendeletet kihirdetés végett be sem mutathatta, amely a folyamodó örökösöket vagy épen nem, vagy nem mindnyájukat, vagy nem a köztük létesült egyezés szerint, vagy kívülök másokat is részletett örökségben és hagyományban. Ezek tehát az örökösödési bizonyítvány kiadásával ki vannak játszva!

6. Egyébként az örökösödési és hagyományi bizonyítványok iránt benyújtott kérvények *statisztikája* is a hirdetményi eljárás főlöszleg volt mellett szól. Amennyire a járásbíróságok ebbeli forgalmát ismerjük, ama kérvények száma úgy viszonylik a hivatalból és a felek kérelmére megindított hagyatéki ügyek számához, mint 4:100, vagyis 100 más hagyatéki ügyre (Ö.) esik 4 Öb. ügy: ezért ugyan nem érdemes külön nyilvántartást vezetni.

7. Ezzel szemben állanak a hagyatéki tárgyalás előnyei: a szóbeliség, nyilvánosság, közvetlenség; az érdekelték egész jogszolgáltatásunkon átvonuló meghallgatásának elve; az észrevételezési jog; a hagyaték állaga, az öröklésre, kötelesrésze, utóöröklésre, hagyományra, özvegyi jogra stb. irányuló igények alapossága, tárgya, terjedelme törül-hegyre contradictorius *tárgyaláson* hozatnak tisztába: és a *biróság* a közokirati jellegű jegyzőkönyv alapján *sokkal nagyobb megnyugvással* hozhatja meg átadó vagy perre utasító végzését.

De főkép szükség van a hagyatéki eljárás egyöntetűségére a *telekkönyvrendezés* érdekében. Ha már jogi dolgokban egyáltalán közönyös a magyar; ha már gyámkodás nélkül nem kényszeríthető dolgának rendezésére életében; holtá után, jogrendészeti tekintetből kell hogy beleavatkozzék az állam az ő hagyatéka ügyébe avégből, hogy a közhitelnek legbiztosabb alapja, az ingatlan, nyilvánkönyvileg kétségtelenné tétessék, hogy a tényleges birtokállapot a tulajdonjoggal egybevigjon. Ez pedig csakis úgy lehetséges, ha az örökösödési eljárás oly esetben, ha az örökgyó ingatlant vagy bekeblezett dologi jogot vagy jelzálogos követelést hagyott hátra *föltétlenül és mindig hivatalból indíttassék meg*.

Huszonkét esztendeje annak, hogy a telekkönyvi betétek szerkesztéséről szóló 1886:XXIX. t.-cikk életbelépett és jöllehet a tényleges birtokos tulajdonjogának bevezetéséről szóló 1892. évi XXIX. t.-cikk, rendeltetéséhez képest sok tényleges birtokállapotot változtatott át nyilvánkönyvi tulajdonjoggá (bár ez utóbbi törvény, indokolatlanul mindeddig nem terjesztetett ki a kétszázéves Landtafelpatent alatt álló, polgárosított határőrvidékre!); mindazonáltal telekkönyveink még távolról sem tükrözik vissza a valóságos tulajdonjogot és még sok víz fog lefolyni a Dunán, míg a *betétek* szerkesztése az egész hazában be lesz fejezve; de meg különben is, az egy emberöltő óta toldott-foldott *földadókataszter*, a betétszerkesztés alapja — miként Wekerle utolsóelőtti budgetbeszédjében maga beismerte — nem sikerült és így a jövő betétjei sem lehetnek teljességgel megbízhatók. Kár, hogy az 1886:XXIX. t.-cikk megalkotása előtt tartott szaktanácskormány javaslatát, a szász mintára való telekkönyvezési *kényszerrendszabály* elfogadását a képviselőház igazságügyi bizottsága elejtette; mert sajnos, még mindig elmondható az, amit egyik telekkönyvi kapacitásunk, az utóbb idézett törvény javaslatának szerzője, *Süteő Rudolf* mond: „Aki

önkárán, vagy a megtörtént számos szomorú példákon nem tudott okulni; akit az, hogy a tulipántos ládában híven őrzött vételi szerződése daczára, birtokát azért vesztette el, mert tulajdonjogát annak idejében telekkönyvileg is bejegyeztetni elmulasztotta és időközben ugyanazon birtokot egy más, óvatosabb szerző a maga nevére iratta, vagy ama birtok, az előbbi tulajdonos által megterhelhetvén, biróilag elárvereztetett, — nem volt képes apathiájából felébreszteni: *avval nehéz okosan és nyomatékkkal beszélni.* (Telekkönyvi betétek XIII. lap.) Ha nehéz vele okosan és nyomatékkkal beszélni, akkor — önrdekében és önnön vagy örökösei javára, *kényszeríteni kell.*

Az 1894: XVI. t.-cikknek egyik eminens célja a telekkönyvi állapotoknak rendezése (20., 67., 68., 70. §§); de e cél elérése csak úgy lehet hatályos, ha a hozzá vezető utak nem a felek tetzésétől függő kísérletekkel vannak kikövezve, hanem *hivatalból* elrendelendő eljárás kényszerével. Az örökösödési bizonyítvány intézménye is ily hiu kísérlet lévén, azt (és így a törvény 98—106. §-ait) — *delendum esse censeo.*

Dr. Stassik Ferencz
nagybecskereki kir. közjegyzőhelyettes.

Egy közjegyzőjelölt lehet-e egy időben két különböző helyen lakó közjegyzőnek kamarailag kirendelt helyettese?

A tényállás ismertetése helyett egész terjedelmében közlöm egyik vidéki kamarának ez ügyben hozott végzését.

„Kérvénye dr. A . . . kir. közjegyzőnek és B . . . kir. közjegyzőhelyettesnek, utóbbinak előre bejelentett helyettesül elfogadás és bejegyzése iránt. — Végzés. Tekintve, hogy az 1886. évi VII. törv.-cz. 6. §-a értelmében a közjegyző előzetesen is bejelentheti azon helyettesi minősítéssel bíró közjegyzőjelölt nevét, ki őt távollét vagy betegség esetében helyettesíteni fogja, — tekintve, hogy B . . . mint dr. C . . . kir. közjegyző állandó helyettese a kamara által elismerve és bejegyezve van s így helyettesi minősítéssel bír, s a helyettesi esküt is már letette; tekintve, hogy ezen kérelemhez dr. C . . . kir. közjegyző is, mint akinél nevezett

állandóan alkalmazásban van, hozzájárult, s a törvény nem zárja ki azt, hogy egyik helyen állandóan alkalmazott közjegyzőhelyettes szükség beálltával más közjegyzőt is ne helyettesíthessen, — mindezeknél fogva a kamara B . . . kir. közjegyzőhelyettes dr. A . . . kir. közjegyzőnek távollét vagy betegség esetére előre bejelentett helyetteséül is elismeri s feljogosítja arra, hogy dr. A . . . kir. közjegyzőnek távollét vagy betegség esetében hivatalos teendőit közjegyzői joghatályal végezhesse, ezen helyettesi minőséget a helyettesekről vezetett lajstromba bejegyzi s neki ezen végzést, mely egyuttal hivatalos rendelvénnyül is szolgál, részére kiadni rendeli. — Minthogy helyettesi esküt már tett, újabb eskü tétele nem szükséges, de felhívja a kamara, hogy mielőtt helyettesi működését megkezdi, aláírásának hitelesítése végett a . . . . . i kir. törvényszék elnökénél jelentkezzen s a közjegyzői törvényben foglaltaknak eleget tegyen; egyben felhívjuk dr. C . . . kir. közjegyző urat, hogy helyettesítésének beálltát s megszüntését a kamaránál esetről-esetre bejelentse.“ —

Kérdősködtem, kerestem a döntvénytárakban hasonló eseteket, sőt végigkutattam az ügyvédi rendtartás tárgyában hozott curiai döntvényeket is, ennek daczára hasonló esetet nem találtam s így a kérdés igenleges vagy nemleges megoldásánál nézetem szerint egyedül a törvényünkre vagyunk utasítva.

A mi a rendtartásunkra vonatkozó törvényekből a kérdés igenleges megoldása mellett felhozható, az az, ami a fenti kamarai végzésben is meg van írva, t. i. hogy expressis verbis a törvényből ki nem mutatható, hogy egyik helyen állandóan alkalmazott közjegyzőhelyettes szükség beálltával más közjegyzőt is ne helyettesíthessen.

A kérdés nemleges megoldása mellett a következők hozhatók fel:

a) az ügyvédet csak olyan ügyvédjelölt, a közjegyzőt csak olyan közjegyzőjelölt helyettesítheti, aki nála joggyakorlaton van. (Nov. 4. § „azon közjegyző helyett, kinél alkalmazva van.“)

b) az 1874. évi XXXV. t.-cz. 167. §-a szerint a közjegyzői kamara a közjegyzői jelöltekről is vezet jegyzéket s abba a bejelentés, valamint a gyakorlatból kilépés időpontját pontosan beigtatja, azon közjegyző (tehát nem közjegyzők) megnevezése mellett, a „kinél“ a jelölt alkalmazva van; már pedig hogy a törvények

szerkesztői mily nagyon vigyáztak az egyes és többes közti különbségre, az megállapítható a novella 5. §-ából, hol az áll, hogy a közjegyző köteles a helyettesül alkalmazható közjegyzőjelölt „vagy jelöltek nevét“ az illető közjegyzői kamarának írásban is bejelenteni.

c) Felhozható még a nemleges válasz mellett az 1874. évi XXXIV. törvényczik 12., 13., 14., 15., 16. §-a is.

Ezektől eltekintve azonban szerény nézetem szerint a kérdés nemleges megoldása mellett a gyakorlati élet eshetőségei szólnak legerősebben. Ugyanis kérdem, mi történne az adott esetben, ha mindakét közjegyző s egyszerre lenne akár rövidebb, akár hosszabb időn át működésben akadályozva?

Egy személy egyidőben két különböző helyen nem lehet, a kamara — miután ezen közjegyzőknek már bejelentett s állandó helyettesük van, — a törvény szerint más helyettest nem rendelhet. Megállapodott a gyakorlat abban is, hogy helyettesnek helyettest rendelni nem lehet, sőt tovább megyek, miután a törvény által megkivánt „helyettes“ megvan, még a nov. 9. §-a sem alkalmazható.

A kérdés igenleges vagy nemleges megoldásával összefügg továbbá az okiratok, ügyletek érvényessége is, amelyeket a helyettes felvesz; ami azonban az adott esetben annyiban nem actualis, mert mindakét közjegyző egy kir. törvényszék területén székelvén, hacsak az egyik helyettesítés lenne is érvényes, már az illető helyettesnek a joghatósága fenforog; kérdés azonban, hogy az átruházott hatáskörű eljárásokra alkalmazható-e a törvény ezen intézkedése? miért is szerény nézetem szerint ezen vitás kérdésben leghelyesebb lenne a főfelügyeleti hatóság határozatát provokálni.

Dr. Bárdió Ferencz
szombathelyi kir. közjegyző.

Felsőbirósági határozatok.

Czégügyek. Váltóóvás.

13. Az alsóbirósági ítéletekben kifejtett az a jogi álláspont, hogy azon lap megszűnése miatt, amelyben az alapszabályok szerint a közgyűlési meghívó közléteendő, az alperes társaság, illetve az ennek képviselőjében eljáró igazgatósága a rendkívüli közgyűlést egybehívó hirdetményt joghatályosan a „Budapesti Közlöny“ hivatalos lapban közzétehet, megállható alappal nem bir, mivel sem törvény, sem törvényerejű rendelet nem létezik, amely megállapítaná, hogy a szövetkezet hirdetményei oly esetben, ha azok közzététele az alapszabályok által megállapított módon nem eszközölhető, a „Budapesti Közlöny“ hivatalos lapban teendők közzé. Hanem ily körülmények fenforgása esetén a szövetkezet hogy közgyűlést egybehívasson, akként kell intézkednie, hogy a jelzett hirlapi közzétételén kívül a közgyűlésre minden szövetkezeti tagnak külön meghívót kézbesíttessen. Ez az összehívási mód szövetkezeteknél annál inkább keresztülvihető, mivel a szövetkezeti tagok foglalkozása és lakhelye a törzskönyvbeli adatok alapján a közgyűlést egybehívó igazgatóság előtt ismeretes. (Curia 1909. december 2. 610/V. sz.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

14. Igaz, hogy a tanuk vallomása szerint örökhagyó azon kijelentést, hogy az okirat az ő végrendeletét tartalmazza, nem ezekkel a szavakkal tette, hanem az okirat felolvasása és megértelmezése után hozzáintézett ama kérdésre, hogy ez-e az ő végrendelete, igenlőleg felelt; azonban az 1876:XVI. t.-cz. csak a szóbeli végrendeletek érvényességéhez kívánja meg a 15. §-ban azt a kelléket, hogy a végrendelezőnek egész terjedelemben élőszóval és nem valamely hozzáintézett kérdés igenlése, vagy megtagadása által kell nyilatkozatait megtennie és kinyilatkoztatnia azt, mikép az általa tett nyilatkozatot végrendeletnek kívánja tekinteni, ellenben az írásbeli magánvégrendeletek érvényességi kellékeinek megállapítására vonatkozó rendelkezéseiben a törvény sem a végrendelező ama kijelentésére nézve, miként az okirat az ő végrendelezését tartalmazza, sem pedig a végrendelezőnek egyéb kijelentéseire nézve sehol sem tiltja a kérdés igenlése általi nyilatkozattételt. (Temesvári tábla 1909. május 4. 1005. sz.)

Minthogy az 1876:XVI. t.-cz. 6. §-a értelmében abban a fenforgóhoz hasonló esetben, amidőn a végrendelező írni és olvasni nem tud, szükséges, hogy az örökhagyó a végrendelet felolvasása és megértelmezése után kijelentse, mikép az okirat az ő végrendelezését tartalmazza és hogy a végrendeleti tanuk ezt a kijelentést magán a végrendeleten bizonyítsák; minthogy a szóbanforgó végrendelet ezen érvényességi kelléket nélkülözi, amennyiben sem annak szövegében, sem külön záradékban a kérdéses tanusítvány nem foglaltatik; minthogy ez a hiány tanuvallomásokkal nem pótolható; minthogy a per során hit alatt kihallgatott tanuk vallomásával megállapítottak veendő, hogy örökhagyó végrendelezés közben akadozott s folyton nem tudott beszélni, G. I. tanu vallomása szerint pedig végrendelezése közben az örökhagyónak feje lelakadt, minthogy a tanuk vallomásai szerint örökhagyó csupán kérdésre adott feleletképen jelentette ki „igennel“, hogy a végrendelet az ő végakarát tartalmazza, az ilyen kijelentés pedig nem tekinthető határozott és kételyt kizáró kijelentésnek, mindezeknél fogva kétségtelen, hogy a szóbanforgó végrendelet öröklés alapjául nem szolgálhat. (Curia 1909. december 10. 3829. sz. az elsőbíróság indokainak hmagyásával.)

*

15. A Curia 34. számú döntvénye szerint ugyanis valamely hagyatékhoz tartozó ingatlan javakra az örökös ellen a telekkönyvi rendelet 74. §-a értelmében nyert zálogjog már azáltal, hogy az így terhelt javak az adóstól különböző más személynek adatnak át, jogi hatályát veszti; a fenforgó esetben tehát a felperesnek fentebb megjelölt zálogjoga hatályát veszítette azért, mert a telekkönyvi rendelet 74. §-ában foglalt fentartással nyert zálogjogával terhelt javak nem az ő adósának, ifj. K. M. másodrendű alperesnek, hanem kiskorú K. Lidia elsőrendű alperesnek adattak át. A felperes azonban azon esetben, ha a fentebb megjelölt zálogjogától rosszhiszeműleg, kijátszás útján fosztatott volna meg, a károsítótól kártérítést lenne jogosítva követelni. A felperes e részben azt hozta fel, hogy ifj. K. M. másodrendű alperesnek a fentebb nevezett örökhagyó hagyatéki ügyében 1905. május 29-én tartott tárgyalás alkalmával tett azon kijelentése, hogy az örökhagyó végrendeletét nem teljesen szabad akaratából és minden befolyástól menten alkotta, nem felel meg a valóságnak; amiből szerinte az következik, hogy ifj. K. M. másodrendű alperes az örökségnek a végrendelettel neki hagyott részéről az ő kijátszása céljából mondott le. A felperesnek ezen álláspontját azonban helyesnek elfogadni nem lehetett. A telekkönyvi rendelet 74. §-ának azon rendelkezéséből ugyanis, hogy a reménybeli örökrészre szerzett zálogjog a hagyaték tárgyalásánál előforduló igényekre sérelmes nem lehet és csak az átadás időpontjától kezdve lép hatályba,

kétségtelen, hogy az ily halasztó feltételhez kötött zálogjog az örökösök közti osztály módozatára semmiféle gátló vagy szabályozó befolyást nem gyakorolhat. Ha tehát a másodrendű alperest a felperes zálogjoga nem korlátozta abban, hogy az örökségnek a végrendelettel neki hagyott részét visszautasíthassa, ebből következik, hogy ha nem is felelne meg a valóságnak a fentebb megjelölt azon körülmény, amelyet a másodrendű alperes az örökség visszautasításának indokául felhozott, ebből magából a rosszhiszemű kijátszásra következtetést vonni nem lehetne és pedig a fenforgó esetben annyival kevésbbé, mert a végrendelet ugyancsak a jelzett körülmény alapján keresettel megtámadtatott s mert az elsőrendű alperes az örökségnek a másodrendű alperes által visszautasított részét nem a másodrendű alperes jogán, hanem törvényes öröklés jogán szerezte meg. (Curia 1909. november 11. 3059. sz.)

*

16. Olyan esetben, amikor, mint a jelen ügyben a törvénytelen gyermek tartására vonatkozó fizetési kötelezettség időtartama a gyermek bizonyos életkoráig bírólilag előzően már megállapított, ez a körülmény nem zárja ki azt, hogy az anya a tartásdíj fizetését további időre is követelhesse, ha a gyermek abban az életkorban, még az anya társadalmi állásához képest keresetkép-telen, a keresetképeség megállapításánál pedig tekintetbe veendő, hogy az anya jogosítva van oly életpályát választani gyermekének, amely az ő társadalmi állásához illő és annak megfelel, a természetes atya azonban az ő vagyoni viszonyaihoz mérten ahhoz hozzájárulni tartozik; és nem lévén vitás az, hogy a gyermek anyjának és gyámjának elhatározásához képest műveltebb osztály-beli életpálya elérhetése céljából ezidőszerint már a gymnasiumi ötödik osztályt jó sikerrel végzi, a Curia is úgy találta, hogy az anya társadalmi állásának az felel meg, ha a gyermek a közép-iskolákat végezve, oly képzettséget nyer, mely megfelelő kereset-mód elérhetésére elégséges. (Curia 1909. december 3. G. 188. sz.)

*

17. A törvényes születésű gyermekekre nézve alkalmazást nem nyerhet olyan intézkedés, mely az apának tartási kötelezettségét a gyermek 12 éves korára szorítja meg, hanem a tartásdíjat, melyhez a H. T. 95. §-a értelmében a közös gyermekek szülői jövedelmük arányában hozzájárulni kötelesek, a kiskorú leány-gyermekek nagykorúságáig esetleg férjhezmenetelig kell fizetni. (Curia 1909. november 24. 3651. sz.)

*

18. Az 1881: LX. t.-cz. 54—59. §-aiban foglalt intézkedéseknek, melyek a közszolgálatban álló személyek hivatali illetményei lefoglalását korlátok közé szorítják, nyilvánvaló célja az, hogy az ily személyek életszükségleteinek fedezése minden esetben biztosítottassék s a reájuk bizott közfeladatok fennakadás nélkül teljesíttessenek. A törvény tehát eme intézkedések által nemcsak a közszolgálatban álló személyek érdekeit, hanem a közérdeket is kívánta megóvni s épen azért a felhívott t.-cz. 60. §-a minden oly egyezmény és joglemondás érvényességét kizárta, amely a végrehajtás alól mentesített illetményeket csorbíthatná. Az jogi szempont, hogy az 1881: LX. t.-cz. a végrehajtási eljárást szabályozván, közvetlenül csakis a végrehajtás körében felmerült jogviszonyokra vonatkozik, nem állhat útjában annak, hogy a törvény okszerű magyarázata útján a törvényhozó szándéka teljes tartalma szerint a jogalkalmazásban érvényre jusson és a törvény rendelkezései oly jogviszonyokra is alkalmaztassanak, melyek szövegében tüzetesen nincsenek ugyan felemlítve, de amelyekre a törvény alap gondolata kétségkívül kiterjed. Azok a szempontok pedig, melyek a törvényhozást a fentemlitett korlátozó intézkedések megalkotásánál vezették, ép úgy fennforognak akkor, ha a közszolgálatban álló személy hivatali illetményeit szerződésileg kötötte le a hitelező kielégítésére, mint akkor, ha a hitelező ezt a jogot végrehajtás útján szerezte. De az a felfogás, hogy a szóbanforgó illetmények szerződési úton korlátlanul lekötők, a törvény kijátszására is vezet: mert ha a szerződésileg lekötött, de a törvény értelmében le nem foglalható illetményt az illető közpénztár a hitelezőnek nem adja ki, hanem azt az adósnak kiszolgáltatja, vagy mint a peres esetben a visszatartott összeget letétbe helyezi s a bíróság az első esetben kötelezné a közpénztárt, hogy a hitelezőnek a lekötött illetményt korlátlanul fizesse ki, utóbbi esetben pedig feljogosítaná, hogy követelését a letétből elégítse ki, mindkét esetben ítélt dologgá válnék, hogy a hitelező magát az adós szolgálati illetményeiből a végrehajtási törvény korlátaira való tekintet nélkül kielégítheti s végrehajtás esetén akár az adós, akár a közpénztár sikertelenül védekezne a jogerős ítélettel szemben azzal, hogy a megítélt összeg az adósnak le nem foglalható illetménye, tehát végeredményben a hitelező végrehajtási kényszer útján nyerne kielégítést adósának oly járandóságából, mely a törvény értelmében mentes a végrehajtási foglalás alól.

A kir. ítélőtábla jogi álláspontja tehát az, hogy a végrehajtási törvény 60. §-ának rendelkezésénél fogva, az idézett törvény 54—56. §-aiban említett személyek illetményeiknek le nem foglalható részét tartozásaik biztosítása vagy kielégítése végett szerződésileg nem köthetik le érvényesen. (Budapesti tábla 1909. december 28. C. 669. sz.)

*

19. Tekintettel arra a g. kath. templom, míg az isteni tisztelet szolgáltatására használtatik fel, sem egészében, sem valamely részében magántulajdont és közforgalom tárgyát nem képezhet s a magánbirtoklás alapjául nem szolgálhat, a közforgalom tárgyát nem képező templomi állósor birtoka iránti igény, mint nem magánjogon alapuló, birói úton nem érvényesíthető és ezért a polgári bíróság hatásköre alól elvont, merőben egyházi szolgáltatás alá tartozó követelés iránt indított per az 1868: LIV. t.-cz. 8. §-ának a) pontja értelmében megszüntetendő volt. (Curia 1909. december 7. 5224. sz.)

*

20. Anyagi jogszabályok értelmében rendszerint senki sem kötelezhető ugyan arra, hogy vagyonközösségben megmaradjon, tehát az örökké tartó közösségre vonatkozó szerződési kötelezettségnek nincs is joghatálya, mindazáltal a tulajdonostárs a közösség megszüntetését nem követelheti akkor, ha az nem időszerű vagy a többi tulajdonostárs kárára szolgálna. Fokozottabb mértékben nyer érvényesülést ez utóbbi jogszabály akkor, ha mint a közösség bizonyos gazdasági cél megvalósítása tekintetéből a tulajdonostársak közös akaratával létesített szerződéses megállapodáson alapszik, hacsak a közösség megszüntetését kérő tulajdonostársak nem bizonyítják, hogy a kitűzött cél az időközben bekövetkezett változások folytán többé el nem érhető, vagy hogy a közösség megszüntetését a tulajdonostársaknak birtokarány szerinti többsége kívánja, amely többség a közös dolog igazgatása és gazdasági kezelése tárgyában érvényesen határozni hivatva van. (Curia 1909. december 1. 3476. sz.)

*

21. A rokonsági viszony csak úgy szolgálhat alapul arra a vélelemre, hogy a rokonságban álló személy a közadós vagyoni viszonyairól s nevezetesen a fizetéseinek megszüntetéséről tudomással birt, ha nevezett a közadóssal egy háztartásban él vagy egyébként alkalmas nyer arra, hogy annak vagyoni állapotát közelebbről megismerhesse. (Curia 1909. december 22. 927. sz.)

*

22. Az a szerződési kikötés, hogy alperes mindaddig, míg a felperes faüzlete fennáll, fakereskedést nem folytathat, csak Szilberek község területére vonatkozván, nem tekinthető a versenyszabadság oly mérvű korlátozásának, mely, mint a jó erkölcsökbe ütköző megállapodás, bíróilag érvényesíthető kötelmek létesítésére

nem volna alkalmas. A pénzbírságnak már az ítéletben való kiszabása azért mellőztetett, mert ily irányu kérelmet a felperes elő nem terjesztett és mert az 1881. évi LX. t.-cz. 222. §-a értelmében, amennyiben az alperes a füzlet abbahagyására vonatkozó kötelezettségének eleget nem tette, a pénzbüntetést a bíróság a felperes kérelmére a végrehajtási végzésben állapítja meg. (Curia 1909. november 28. 4444. sz.)

Adó- és illetékügyek.

(A m. kir. közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának határozatal.)

23. A „parcellázási megbízás“-nak címzett szerződés szerint a panaszos a netáni eladás eredményétől függetlenül meghatározott 36,400 korona vételár fizetése ellenében jogot nyert ahhoz, hogy az ingatlan tetszése szerint eladhassa vagy megtarthassa, hogy 1907. évi márczius hó 1-én az ingatlan birtokába léphessen, viszont tartozott a vételárt feltétlenül megfizetni s a közterheket már 1907. évi január 1-től fizetni. A szerződés ezen tartalmához képest a panaszos megszerezte az ingatlanra vonatkozó teljes jogi uralmat, vagyis a tulajdonjogot. Minthogy pedig a tulajdonjognak meghatározott készpénzösszeg fizetése ellenében való megszerzése iránt kötött ügylet jogi minősége szerint adásvevési szerződés s minthogy az ügyletek nem a felek által használt elnevezések, hanem minőségükhöz képest esnek illeték alá, a panaszos terhére 4·3⁰/₀ illeték s a bejelentésnek 90 napon túli elmulasztása miatt bírság törvényszerűen iratott elő, annál is inkább, mert a megbízásnak címzett szerződés szerint is a panaszos, amennyiben 1907. évi márczius hó 1-ig az ingatlan el nem adná, vevőnek fog tekintetni, s az 1908. évi február hó 13-án kelt adásvevési szerződési okirat tanúsága szerint a panaszos az ingatlanokat nem adta el, s ennél fogva a „parcellázási megbízás“-nak címzett szerződés szavai szerint is a vétel már 1907. évi márczius hó 1-én létrejött. (7434/1909. sz.)

*

24. Néhai Sz. József hagyatékának tárgyalása alkalmával Sz. Mariska és Póli a tulajdonukat képező s a f.-i 1087. és 1088. sz. tjkvben foglalt ingatlanokat is osztály alá bocsájtották. Ezek az ingatlanok, panaszos czáfolatlanul hagyott állítása szerint $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{3}$ részét képezik annak a 195 hold földnek, melyet örökhagyó még életében vett 3 leánya számára és amelyek a vasuti állomás mellett egy tagban fekszenek. Az osztályos egyezség s az 1905. évi február hó 8-án kelt külön jegyzőkönyv szerint ezek az ingatlanok panaszos B. Mátyásné, Sz. Lenke tulajdonába jutottak, míg most

nevezettnek testvérei: a már említett Mariska és Póli az atyai, illetve a szintén osztály alá bocsájtott anyai ingatlanokból elégítettek ki. Megjegyeztetik, hogy az anyai ingatlanok osztály alá bocsájtása után ajándékozási illeték van kivette, mely ezuttal elbírálás tárgyát nem képezi. A Sz. Mariska és Póli ingatlanainak osztály alá bocsájtását a királyi adóhivatal szintén ajándéknak, még pedig testvérek közötti ajándékozásnak minősítette, s ezután ajándékozási illetéket szabott ki, azonban a királyi pénzügyigazgatóság kimondta, hogy ez cseréügylet és az illetéket ez alapon leszállította. Ez a bíróság a most jelzett ingatlanoknak osztály alá bocsájtásában és az ezzel kapcsolatos osztályos-egyezségben nem állapíthatott meg sem ajándékozási, sem cserét, mert az osztály által a testvérek között, az atyjuk által életében rájuk ruházott és halálakor tőle öröklött ingatlanokra nézve csupán vagyonekülönítés történt, még pedig minden ráfizetés nélkül, mely esetben az illetéki díjjegyzék 81. illetve 30. díjtétele értelmében vagyónátruházási illeték nem jár. Mely indokokból az ítélet rendelkező része értelmében kellett határozatot hozni. (18011/1909. sz.)

*

25. Ha a kereskedelmi bíróság a cégbejegyzés iránt benyújtott kérvényt annak hiányossága miatt elutasította, és a fél a bejegyzés iránt a hiányok pótlása mellett újabb kérvényt nyújt be: ez után az újabb kérvény után nem az illetékdíjjegyzék 13. tétele IV. 16. pontja szerinti 20 korona, hanem csak az ugyanezen tétel II. pontja szerinti 72 fillér bélyegilleték rovandó le. (15200/1909. sz.)

*

26. A köszén kihasználási jog telekkönyvi bekebelezése a $\frac{7}{10}$ ⁰/₀ telekkönyvi bejegyzési illeték alól mentes. (20351/1909. sz.)

*

27. Ha többen közösen vásároltak ingatlant s annak egy része felett megosztottak, a többi része felett pedig a tulajdoni közösséget fentartották: a telekkönyvi hatósághoz aziránt benyújtott kérvényük után, hogy a felosztott részek az egyes vevők nevére, a fel nem osztott rész pedig a vevők közös tulajdonául telekkönyveztesse, csak egyes beadványi bélyeg követelhető. (24096/1909. sz.)

*

28. A jelzálogkölcönök átváltoztatására az 1881. évi LXX: t.-cikkben meghatározott bélyeg- és illetékkedvezmények jogosan tagadhatók meg abban az esetben, ha nem igazoltatik, hogy az újabban kölcsönvett összeg valósággal annak a régebbi tartozásnak törlesztésére fordított, amelynek átváltoztatására a bélyeg- és illetékkedvezmények igényeltek. (7121/1909. sz.)

*

29. Az illetékszabályok 99. §-a értelmében, ha a felek az ingatlanra vonatkozó jogügyletet kölcsönösen visszavonják, mielőtt az foganatba ment, vagy a telekkönyvi bejegyzés megtörtént volna, az illeték törlését kérhetik. Ennek a szövegnek csak az az érteleme adható, hogy a szerződő felek jogügylet visszavonása címén az illeték törlését egyáltalában nem igényelhetik, abban a két esetben, ha a jogügylet foganatba ment, vagy ha a telekkönyvi bejegyzés már megtörtént. Már pedig a jelen esetben a telekkönyvi bejegyzés megtörtént, amennyiben a h.-i 139. számú telekjegyzőkönyvben foglalt s innét a 727. számú telekjegyzőkönyvbe átvitt ingatlanságra nézve a telekkönyvi tulajdonjog az 1906. évi április hó 17-én kelt adásvevési szerződés alapján B. 1. és 2. tételek alatt panaszosok javára bekebelezett, miből kifolyólag a most jelzett adásvételi szerződés után kivetett illeték törlése a jogügyletnek az 1907. évi december hó 29-én kelt kölcsönös nyilatkozattal történt visszavonása címén jogosan nem igényelhető. Nem változtat ezen az a körülmény, hogy a jogügylet bontó feltétel mellett kötött, mert az illetéki díjjegyzék 1. tétel 4 jegyzete értelmében még a próbavételek vagy jobb vevő fentartása mellett kötött adás-vételek is feltétlen adás-vételi jogügyleteknek tekintendők és mert a bélyeg- és illetékszabályok nem tartalmaznak olyan intézkedést, melynek alapján a bontó feltétel bekövetkezése esetében a felbontott jogügylet után kivetett illeték törlését lehetne igényelni. Mely indokokból az ítélet rendelkező része értelmében kellett határozatot hozni. (15923/1909. sz.)

*

30. Ha a helytelenül kivetett és illetéktelenül bevett adó és az után beszédett késedelmi kamat visszafizettetik, a beszédett késedelmi kamat után is megtérítendő a befizetés napjától a visszautalványozásról kiadott értesítés kézbesítése napjáig terjedő időre járó kamat. (16457/1909. sz.)

Közlemények.

A Magyarországi Kir. Közjegyzők Országos Egyletének központi bizottsága folyó évi február hó 3-án este 6 órakor, Budapesten (VIII., Muzeum-körút 1. szám) Szabó Albert alelnök irodájában ülést tart a következő tárgysorozattal: 1. Elnöki jelentés. 2. A pénztár és a számadások megvizsgálásáról a kiküldöttek jelentése. 3. Tagfelvétel és tagok törlése. 4. A nyugdíj-intézet ügyében előterjesztés és a szakértőkhöz intézendő kérdőpontok tárgyalása és megállapítása. 5. A kolozsvári kamara legutóbb tartott közgyűlésében hozott határozatait tartalmazó s általa áttett jegyzőkönyv tárgyában dr. Szécsi Ferencz titkár ismertetése és javaslata. 6. Tanácskozás a közgyűlés elé terjesztendő indítvány fölött, az újonnan kinevezett igazságügyi miniszter üdvözlése tárgyában. 7. Eszmecsere a telepítési törvényjavaslat fölött, vonatkozással a Közlönyben megjelent ismertetésére. 8. A közgyűlés napjának és napirendjének megállapítása. 9. Esetleg előterjesztendő indítványok.

*

A Budapest székesfővárosi átíratási díj jogi természetét tárgyában a m. kir. közigazgatási bíróság általános közigazgatási osztálya 715/1909. szám alatt elvi jelentőségű határozatot hozott, melyben 1. megállapítja a székesfővárosi ügynevezett átíratási és engedelmi díj kiszabása körül folytatott gyakorlat jogosságát; továbbá kimondja, hogy 2. a fővárosi átíratási díj csakis a kincstári illeték pótlékának természetével bírhat; 3. csupán a tulajdonjog telekkönyvi érvényesítésének megtörténte után szabható ki; 4. az érték tekintetében azonban nem a kiszabás, hanem a jogügylet megkötésének időpontja irányadó. A határozat kimerítő és alapos indokolását a következőkben közöljük:

„Budapest város tanácsának az erre vonatkozó utasítás folytán, 284695/1908. szám alatt adott felvilágosító jelentése szerint Pest városa már a 18. században szedte a jelenlegi átíratási és engedelmi díjnak megfelelő ügynevezett laudemniális díjakat, mely díjszedésre vonatkozóan utóbb készített statutumát a magyar királyi helytartó tanácsnak 25176/1841. szám alatt kelt leirata szerint, a

király némi módosítással helybenhagyta. Előadja továbbá a jelzett hivatalos jelentés, hogy eme díjszedés csak az 1850. évben életbelépett bélyegpatens következtében szünetelt, de már az 1851. évben az akkori tényleges kormány engedelmével ismét életre kelt és az az ingatlanok értéke $\frac{1}{2}$ majd 10% -ának megfelelő összegben szakadatlanul kiíratott. A hivatalos jelentés szerint tehát eme díjszedési jog a multban statutumon alapult, sőt a statutárius jognak királyi jóváhagyása folytán, kiváltság (privilegium) jellegével is bírt, kétségtelen azonban, hogy a fővárosok egyesítéséről és rendezéséről szóló 1872. XXXVI. törvénycikk életbelépte P. városát e jognak tényleges és állandó gyakorlatában találta. Az 1872: XXXVI. törvénycikk 10. §-a feljogosította az egy törvényhatósággá egyesített fővárost, hogy a városban s annak területén illetékeket, helypénzeket, vámokat szedhet s az állam által igénybe nem vett új adókat hozhat be, a kormány által megadható engedély alapján. Ennek a törvénynek életbelépte után az eddig csupán Pest város által gyakorolt átíratási díjszedés az egész főváros területére tényleg kiterjesztett és a kormányhatóságok tudtával szakadatlanul s erre vonatkozó különleges szabályrendelet nélkül gyakoroltatott is. Nyilvánvaló ebből, hogy nemcsak a főváros, hanem a kormányhatóságok sem tulajdonítottak a fővárosnak eddig statutárius jogon gyakorolt terhelési jogát törvényes alapra fektető, sőt kiterjesztő 1872: XXXVI. törvénycikknek oly derogatív erőt, melynélfogva százados gyakorlattal, sőt királyi jóváhagyással megerősített díjszedési jog megszüntetett, vagy csak formászerű szabályrendelet alkotásától tételtet volna függővé. De maga a törvényhozás is elismerte a fővárosnak ezt a jogát, midőn az 1887. évben, tehát utóbb hozott V. törvénycikk 3. §-ában világosan kimondja, hogy a magyar királyi államrendőrség főkapitányi hivatala részére megveendő házra vonatkozó jogügylet a főváros átíratási díjától mentes. És ezt a jogot az 1872. évtől is elismerték a kormányhatóságok, miután úgy az egyes kérdéseknek akkor még az ő hatáskörükhöz tartozott elbírálásánál, mint az évi költségvetések és számadások felülvizsgálata alkalmából e részben megtagadó álláspontra nem helyezkedtek. Végre elismerte és megerősítette ezt a jogot e bíróságnak az 1796: XXVI. törvénycikk életbelépte óta folytatott állandó gyakorlata is. Ezeknél fogva az újrafelvételi panasznak vonatkozó s panaszos fél részéről utóbb figyelmen kívül is hagyatni kért részét elutasítani és e bíróságnak a főváros eme jogát megerősítő kimondását végérvényesnek kellett kijelenteni és pedig annyival inkább, mert panaszos fél e részben semmiféle új bizonyítékot nem nyújtott. Az ekként jogosan eszközölt díjkiszabás eredményét illetően azonban az újrafelvételi panasznak helyt adni s a kiszabott összeget a rendelkező részben foglaltak szerint helyesbíteni kellett a következő indokokból. Szabályrendelet hiányában az 1872: XXXVI. törvénycikk 10. §-ánál és annál fogva,

hogy az ingatlanok után a királyi kincstár is szab ki illetéket, a fővárosi átíratási díjkiszabás tekintetében csakis a kincstári illeték pótlékának természetével bírhat, amint ezt e bíróságnak állandó gyakorlata már megállapította. Az átíratási díjnak ebből a járulékos természetéből és a kiszabási eljárást részletező szabályrendelet hiányából pedig önként következik, hogy ismét e bíróságnak állandó gyakorlata szerint a fővárosi átíratási és engedelmi díj rendszerint csak ott és annyiban irathatik elő, ahol és amennyiben a kincstári illeték kiszabásának helye van és hogy az átíratási díj rendszerint a királyi kincstár által törvényszerűen igénybe vehető alapon szabható ki. A kincstári illetékkiszabás alkalmából a kérdésben forgó ingatlan legkisebb törvényes értéke az 1887. XLV. törvénycikk 4. §-ának megfelelően állapított meg 111,840 koronában, a fővárosi átíratási díjat tehát ennek 10% -ában vagyis 1118 korona 40 fillérben, az engedelmi díjat pedig 3 korona 20 fillérben, eszerint panaszos tartozását összesen 1121 korona 60 fillérben megállapítani és a mutatkozó többlet törlesztését elrendelni kellett. Igaz ugyan, hogy a fővárosi átíratási díj az érészben fennálló és a díj elnevezésének is megfelelő gyakorlat szerint csupán a tulajdonjog telekkönyvi érvényesítésének megtörténte után szabható ki, ebből azonban egyáltalán nem következik, hogy a kiszabás alapjául az ingatlannak a kiszabáskor való értéke vétesék, hanem érészben a fővárosi átíratási díjra nézve is csak a jogügylet megkötésének időpontja az irányadó, miért is a székesfőváros által kiszabott átíratási díjat ehhez képest kellett megállapítani és leszállítani, s a székesfővárosnak érészben a felterjesztő jelentésben is fentartott álláspontját mellőzni kellett.“

*

Adat a községi jegyzők magánmunkálataihoz. Nyitra-vármegye F. nagyközségének B. nevű jegyzője szó szerint a következő okiratot vette fel:

„Nyilatkozat. Alulírott ezennel jogérvényesen kinyilatkoztatom, hogy tekintettel arra, miszerint nőm Csizmadia Eszter, ki az összes vagyonát abból a célból adta el, hogy a befolyt vételár a lakóházunk felépítéséhez felhasználhassuk s fel is használtuk, de egyébként is a nevemen álló ingatlanának közös szerzeményünket képezi. Ebből kifolyólag jelen nyilatkozatom folytán rendelkezem olyképen, hogy a farkasdi 1563, 1564, 1565 és 1757 számú tjegyzőkönyvi betétben foglalt s nevemre irt összes ingatlanaim s összes minden néven nevezendő, úgy bútorokból, mint gazdasági tárgyakkól álló ingóságok, nemkülönben összes barmaim esetleges halálom után nevezett nőm Csizmadia Eszter javára telekkönyvileg átíratassék s azt haláláig háborítlanul birtokolhassa s ahhoz tehát míg él senkinek semmiféle joga és jussa

nem lehet. Nevezett nőm elhalálozása után pedig a fentebb említett összes ingatlan és ingó vagyon örökösödési jogon szálljon át aránylagos részben a törvényesen leszármazó gyermekeinkre, de addig ezen vagyonból, amíg nőm életben lesz, nem örökölhet egy gyermekünk semmit, csakis mint már előbb említettem, annak halála után.

Ezzel a jelen nyilatkozat felolvastatott — megmagyaráztatott s jól megkérve két tanu jelenlétében aláíratott.

F . . . . on 1907. október 20. Előttünk B . . . jegyző, tanu. V . . . tanú †††. S. J. néviró: B . . . tanu. Pecsét szövege Nyitravármegye F. nagyközség jegyzője.

Csak az illető jegyző személyes ismerője volna képes eldönteni, vajon a tudatlanság avagy a vakmerőség nagyobb-e, mely ilyen semmis, alapvető törvényes rendelkezésekbe ütköző „okirat” kiállításához szükséges. Az eredeti okiratot, mely mindenkor flagrns példája lesz a községi jegyzők magánmunkálati hatáskörében rejülő veszélynek, szerkesztőségünkben meg fogjuk őrizni.

*

A közokirati kényszernek az ingatlaneladásokra való felállítása mellett minden érvelésnél ékesebben szól a m. kir. Curia következő ítéleti indokolása: „ . . . . B. I. arcza egészen felfújva, eltorzult volt s F. J. tanu nem is tartotta B. I.-t életének utolsó évében s ekként az A) a szerződés megkötésének idejében beszámítható állapotunak; dr. D. S. szerint nekie B. I. egy 1000 frt értékű rétvének sarjútermését 10 koronáért kínálta megvétele földestől; I. G. tanu szerint neki is kínálta B. I. összes vagyonát vételre 20 frtéért; nem lehet figyelmen kívül hagyni az I. r. felperes atyjának: K. M.-nak azt a vallomását sem, hogy „aznap is, amikor a per tárgya szerződést kiállították, B. I. oly részeg volt, hogy őt alperesek a vevők, a kút mellett a vályuból mosták, mert a sárban elesett s nem tudott a lábán állani, s hogy innen mentek a dr. T. ügyvéd irodájába, de ott is olyan részeg volt, hogy szólni sem tudott”; és végül figyelemmel arra a körülményre, hogy a szerződés megkötése után rövid négy hónapra B. I. elhalálozott; ebből a bizonyítási anyagból tényként megállapítani kellett, hogy néh. B. I. a kérdéses ügylet megkötése alkalmával a terhes ügyletek megkötéséhez elengedhetlenül megkivántató szabad elhatározásával nem rendelkezett. Ennélfogva a bánfi-hunyadi 91.359., 528., 909., 1041., 1079., 1574., 1623., 1627., 154. a),

1607. sz. tjkvekben a tulajdonjognak a B. J. és a neje K. A. részére, az 5080/1903. számú végzéssel történt bekebelezését kitöröltetni s ennek a jelen ítélet alapján kérvényileg leendő eszközlésére felpereseket feljogosítani kellett.

*

A temesvári kir. közjegyzői kamara m. évi november hó 14-én *Plausich Mátyás*. kir. tanácsos, temesvári kir. közjegyző elnökle mellett megtartott évi rendes közgyűlésén megválasztottak elnöknek újból *Plausich Mátyás* temesvári kir. közjegyző; kamarai rendes tagoknak: *dr. Telbisz Imre* temesvári, *Simonsich Géza* kir. tanácsos, nagyszentmiklósi, *Szatmáry Lajos* vingai és *Buocz Béla* verseczi; póttagoknak: *dr. Kikindai Győző* nagy-kikindai és *Susich Károly* karánsebesi kir. közjegyzők.

*

Személyi hírek. Kineveztetett kir. közjegyzővé *dr. Duschek Győző*, pozsonyi kir. közjegyzőhelyettes Bazinba. Áthelyeztetett *Kovács Gerő* mócsi kir. közjegyző Szamosujvárra.

*

Pótlás. „Adatok a községi jegyzők magánmunkálataihoz” című rovatunkban a lap múlt számában közölt budapesti kir. táblai határozat száma: 1909. november 27. G. 559.

K ü l f ö l d.

Porosz közjegyzői statisztika. 1908. évben Poroszországban összesen 2358 közjegyző működött (1881-ben 1425), ezek közül 264 a kizárólagos közjegyzőség területén (Rajnavidék). Utóbbiak közül egy közjegyzőre átlag esett: 518 szerződés és egyoldalú jognyilatkozat, 32 végrendelet és örökösödési szerződés, 19 telekkönyvi törlési engedély, 53 ingatlanfelvállási nyilatkozat, 221 névaláíráshitelesítés a közjegyző által készített magánokiraton, 136 egyéb névaláíráshitelesítés, 85 letét stb., összesen 1184 ügylet. Az ügyvédséggel kapcsolatos közjegyzőség területén egy közjegyzőre átlag esett: 165 szerződés és egyoldalú jognyilatkozat, 15 végrendelet és örökösödési szerződés, 6 telekkönyvi törlési engedély, 0·11 ingatlanfelvállási nyilatkozat, 243 névaláíráshitelesítés a közjegyző által készített magánokiraton, 158 egyéb névaláíráshitelesítés, 3 letét stb., összesen 751 ügylet.

366 helyen működött egy közjegyző átlag 644 ügylettel; 241 helyen két közjegyző átlag 710 ügylettel; 172 helyen 3—6 közjegyző átlag 700—800 ügylettel; 44 helyen 7—30 közjegyző átlag 800—950 ügylettel; Berlinben 219 közjegyző átlag 1031 ügylettel.

1902. év óta a közjegyzők száma 19·40/o-kal, az ügyletek száma 26·80/o-kal emelkedett. A magánvégrendeletnek a polgári törvénykönyvben történt elismerése nemcsak hogy nem csökkentette a közjegyzői végrendeletek számát, de az 1902. évvel szemben 31.469-ről 40.902-re emelkedett és így, ha a végrendeletek összszáma ismeretlen is és feltehető, hogy nagyobb arányban emelkedett, a magánvégrendelet behozatala lényegesen ugylát-szik mégsem érintette a közvégrendelkezést. A közjegyzői váltóóvások száma a postaóvás időközi behozatala dacára 1907. évvel szemben 248.579-ről 283.519-re emelkedett. Miután azonban a postai óvás csak 1908. október 1-én lépett érvénybe, annak hatása csupán a következő évi statisztikai kimutatásból lesz megállapítható. Egy közjegyzőre átlag esett 120 váltóóvás.

A bíróságok által felvett jogügyletek száma 1902. év óta állandó csökkenést mutat. Mindaz, amit a bíróságok egyedül van-

nak hivatva ellátni (örökösödési bizonyítvány, telekkönyvi bejegyzések), emelkedik, mindaz ellenben, ami facultative a közjegyzőség vagy a bíróságok hatáskörébe van utalva, az előbbinél emelkedik, az utóbbiaknál csökken. Kétségbevonhatlan gyakorlati beigazolása annak az elméleti tételnek, hogy a bíróságok az okiratszerkesztésre hivatva nincsenek.

*

Ausztriai közjegyzők adója. Ausztriában tudvalevően jövedelmi adó van hatályban, melynek megállapítása végett kötelező az adóköteles jövedelmek bevallása. A közjegyzőkre vonatkozólag alább közölt adatokban nemcsak a közjegyzői, hanem minden néven nevezendő adóköteles jövedelmek fel vannak véve. Így magyarázható, hogy egy közjegyző 600,000 K adóköteles jövedelmet vallott be. Egyébként azonban a jövedelmek meglehetősen alacsony határok között mozognak. A közjegyzők adóköteles jövedelmének átlagösszege ugyanis 7200—7800 K. Ezen átlagos jövedelem után adózott 54, alacsonyabb után 649, magasabb után 297 közjegyző. Bécsben a közjegyzők adóköteles jövedelmének átlaga 13,700 K.

*

Az örökség felfedezőjének joga. Franciaországban egy „genealogus“ avval foglalkozik, hogy ismeretlen örökösöket kutat ki. Egy esetben vizsgálódásai közben rájön arra, hogy egy megüresedett hagyaték nem az örökség birtokában levőket, hanem az örökhagyónak régen Amerikába vándorolt rokonait illeti. Az amerikai rokonokat az európai örökségről a konzul útján értesíti s azok az egész hagyatékot meg is kapják. A felfedező díjait követeli az örökösöktől. Az örökösök kérik a kereset elutasítását, mert ők nem a „genealogus“ munkája, hanem az ő örökségi joguk alapján jutottak a hagyatékhoz. Ők egyébként meg sem bízták a „genealogus“-t. A poitiers-i felebbezési bíróság kárpótlás fejében 5000 frankot ítél meg a felfedezőnek. Kifejti, hogy az örökösök a kutató munkája következtében gazdagodtak, mert anélkül az örökséghez sohasem jutottak volna s így, ha a „genealogus“ szerződés alapján nem is léphet fel, a jogtalan quasi contractus vagy a gazdagodás alapján kereshetőségi joga van. A francia jog különben — mondja az ítélet — nincs sacramentális formulához kötve.

*

Osztrák joggyakorlat. A vagyonszövetség megszüntetése iránti perben hozott ítélet alapján az árverést csupán a pernyertes fél kérheti, nem pedig az ellenfél is, aki ellen a közös tulajdon megszüntetése iránti igény érvényesített. (*Legfelsőbb törvényszék 1909. nov. 17.*) Ha az örökhagyó özvegye a hagyatéki tárgyaláson létesített egyezség szerint a leltározott hagyatékot cselekvőségekkel és szenvedőségekkel az örökrészek kifizetése ellenében átveszi, ez még nem tekinthető az optk. 1278. §-a alá eső örökségi vételnek, melynek tárgyát az egész hagyaték képezi és amelynél fogva a hagyatékot megszerző fél egyáltalán az örökös helyébe lép, hanem ez esetben a vétel tárgyát csupán a leltározott hagyatéki cselekvőségek képezik és ennél fogva a szenvedőségek kifizetése iránt elvállalt kötelezettség is csupán azokra terjed ki, amelyekre kifejezetten el lett vállalva, t. i. a leltározott szenvedőségekre. (*U. az 1909. nov. 17.*) Az atya vagyoni helyzetének utólagos változása sem jogosítja fel leányát arra, hogy a már jogerős ítélettel megállapított hozományának felemelését követelje, mert az optk. 1220. §-a értelmében a hozomány a férjhezmenetel alkalmával adandó és így annak megállapítására csupán az ezen időpontban meglévő viszonyok lehetnek irányadók. (*U. az 1909. okt. 5.*) Azt a kérdést, hogy a hagyaték az örökhagyó által örökösül nevezett „rokonai“ és „feleségének rokonai“ között törzsenként avagy fejenként egyenlő részekben osztandó-e fel, a hagyatéki bíróság is jogérvényesen eldöntheti a perenkívüli eljárásban, ha ezt az összes örökösök egyezően indítványozzák. (*U. az 1909. május 31.*)

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Szerkeszti:	Szerkesztőség és kiadó- = hivatal =
Egész évre . . . 10 kor.	Dr. HOLITSCHER SZIGFRID	Budapest, VI, Andrassy-út 9.
Félévre . . . . . 6 „	budapesti kir. közj.-helyettes.	

Tartalom. Magánjogi gyakorlat. — Jegyzetek a Hármast mutatóhoz. — Gyámhatósági jóváhagyást igénylő jogügyleteknél a kör- és községi jegyzők közreműködése és a 126.000—1902. B. m. r. 93. §-a. — Felsőbirósági határozatok. — Közlemények.

Magánjogi gyakorlat.

Sok nehézséget okoznak nálunk, sajátos nemzetiségi viszonyaink folytán, a nyelvi kérdések. Az elmúlt évben is a Curianál oly ítélkezést tapasztalhattunk a *végrendelkezés nyelvére* vonatkozólag, mely régi törvényeknek a köztudatban már meggyökerezett értelmezésével ellentétbe helyezkedve, veszélyezteti a jogbiztonságot ott, ahol arra legnagyobb szükség van, a végrendeleti alakszerűségek kérdésében. Iratlan jogunk számos vitás kérdéseinek eldöntése helyett, az írott törvények értelmét is minduntalan vitássá teszi a Curia gyakorlata.

Az irni-olvasni nem tudó végrendelezőnél a törvény (1876: XVI. t.-cz.) nem elégszik meg azon kijelentésével, hogy a tanuk előtt felmutatott okirat az ő végrendeletét tartalmazza (5. §), hanem az erről való meggyőződését is végrendeleti alakszerűséggé teszi és miután ez a dolog természetéhez képest másképp, mint az okirat felolvasása által meg nem szereshető, a végrendeletnek a végrendelező és a tanuk előtti felolvasását is megkívánja (6. §). Nyilvánvaló tehát, hogy az irni-olvasni nem tudó végrendelező az olyan okiratot, melynek nyelvét nem érti, melynek tartalmáról tehát felolvasás által meggyőződést nem szereshet, végrendelet erejére egyáltalán nem emelheti, mert ilyen okiratot csak annak megmagyarázása